

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-86-99>

УДК 368:330.3:355.01

ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРАХОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: РИЗИКИ, АДАПТАЦІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

TRANSFORMATION OF THE INSURANCE MARKET UNDER MARTIAL LAW: RISKS, ADAPTATION, AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Мандрик Василь Олегович

кандидат економічних наук, доцент,
Національний лісотехнічний університет України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9367-1617>

Сорока Ростислав Степанович

кандидат економічних наук, доцент,
Національний лісотехнічний університет України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5630-8846>

Говда Галина Анатоліївна

кандидат економічних наук, доцент,
Національний лісотехнічний університет України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9517-9546>

Mandryk Vasyl, Soroka Rostyslav, Hovda Halyna
Ukrainian National Forestry University

У статті досліджено вплив воєнних дій на страховий ринок як важливий сегмент фінансової системи. Проаналізовано трансформацію ризикового середовища в умовах збройного конфлікту, що супроводжується зростанням невизначеності, появою нових ризиків та ускладненням їх оцінювання. Розглянуто зміну структури попиту на страхові послуги, зокрема переорієнтацію на короткострокові та соціально значущі види страхування. Визначено основні проблеми ринку: обмеження покриття воєнних ризиків, зниження платоспроможності населення та зростання операційних витрат. Обґрунтовано напрями адаптації страховиків, включаючи цифровізацію, оптимізацію бізнес-процесів та розробку нових продуктів. Окреслено перспективи післявоєнного розвитку ринку з урахуванням відновлення економіки, залучення інвестицій та інтеграції у світовий фінансовий простір.

Ключові слова: страховий ринок, воєнний стан, страхові ризики, фінансова стійкість, страхові компанії, адаптація, цифровізація, економічна нестабільність.

The article examines the impact of wartime conditions on the functioning of the insurance market as a key component of the financial system. The study focuses on the transformation of the risk environment caused by military actions, which is characterized by a significant increase in uncertainty, the emergence of new types of risks, and the growing complexity of their identification and assessment. War-related risks such as large-scale property destruction, business interruption, and threats to human life and health are analyzed as systemic factors that are generally excluded from standard insurance coverage, thereby creating substantial gaps in financial protection mechanisms. The research investigates changes in demand for insurance services under conditions of armed conflict. It is determined that wartime leads to a noticeable decline in long-term insurance products, especially those with savings components, while simultaneously increasing demand for short-term and socially oriented insurance types. Health insurance, personal accident coverage, and other protective products become more relevant due to heightened uncertainty and risk exposure. At the same time, declining household incomes and overall economic instability significantly reduce the affordability of insurance services for both individuals and businesses. The article also highlights the main challenges affecting the financial stability of insurance companies. These include reduced inflows of insurance premiums, increased claims in certain segments, higher operational and administrative costs, and limited opportunities for investment activities. Maintaining liquidity, solvency, and balanced risk portfolios becomes a critical priority for insurers, forcing them to revise their strategic approaches and strengthen financial resilience. In response to these challenges, the study outlines key directions of adaptation within the insurance market. These include accelerated digitalization of insurance processes, implementation of innovative technologies,



simplification of customer interaction, and development of new insurance products adapted to crisis conditions. The growing importance of InsurTech solutions is emphasized as a factor of market resilience and competitiveness. The role of state regulation and international cooperation is also considered essential for supporting the insurance sector during wartime. The article concludes by outlining prospects for post-war recovery, including market modernization, reconstruction-related insurance demand, and further integration into the global financial system.

Keywords: insurance market, martial law, insurance risks, financial stability, insurance companies, adaptation, digitalization, economic instability.

Постановка проблеми. Сучасний страховий ринок є одним із основних елементів фінансової системи держави, який забезпечує механізми компенсації ризиків, стабілізацію економічних процесів та підвищення рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання і населення. Водночас функціонування страхового сектору значною мірою залежить від макроекономічної стабільності та прогнозованості зовнішнього середовища.

Повномасштабна війна, що триває в Україні, спричинила глибокі структурні зміни в економіці та суттєво вплинула на всі сегменти фінансового ринку, зокрема й на страхування. Зростання рівня невизначеності, поява воєнних ризиків катастрофічного характеру, руйнування майна, порушення господарських зв'язків та скорочення платоспроможного попиту населення і бізнесу призвели до значної трансформації умов функціонування страхових компаній.

Особливої актуальності набуває проблема обмеженості класичних страхових механізмів у покритті воєнних ризиків, оскільки більшість стандартних договорів страхування виключають їх із страхового покриття. Це створює суттєвий розрив між потребами економічних суб'єктів у захисті та реальними можливостями страхового ринку.

Додатково ускладнює ситуацію зниження фінансової стійкості страхових компаній, скорочення обсягів страхових премій, зростання витрат на врегулювання збитків та обмеження інвестиційної діяльності в умовах нестабільного фінансового ринку.

У зв'язку з цим виникає необхідність комплексного наукового дослідження трансформацій страхового ринку в умовах воєнного стану, визначення головних ризиків, оцінки адаптаційних механізмів страховиків та обґрунтування перспектив подальшого розвитку галузі як у кризовий, так і у післявоєнний період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика функціонування страхового ринку в умовах воєнного стану є відносно новим, однак активно досліджуваним напрямом сучасної економічної науки. Останні нау-

кові публікації українських дослідників здебільшого зосереджуються на оцінці впливу війни на основні показники страхового ринку, його фінансову стійкість, трансформацію ризикового середовища та адаптаційні можливості страхових компаній.

Зокрема, у праці Л. Добрик, М. Абрамова та І. Рябініна [2] здійснено комплексний аналіз впливу воєнного стану на страховий ринок України, де акцентовано увагу на зменшенні страхових премій, скороченні кількості компаній та необхідності реструктуризації галузі в умовах кризи. Автори підкреслюють, що війна виступає системним фактором дестабілізації фінансового сектору та водночас стимулює пошук нових моделей його функціонування. У дослідженні Д. Попович і С. Михальчук [6] проаналізовано динаміку страхового ринку України у воєнний період, зокрема зміни у структурі страхових премій, резервів та рівні проникнення страхування в економіку. Вчені зазначають, що воєнні умови призвели до суттєвого зниження активності страхового сектору, проте окремі сегменти зберегли відносну стабільність.

Важливий внесок у дослідження зробили Л. Ткачук та О. Краус [8], акцентуючи увагу на трансформаційних процесах страхового ринку в умовах повномасштабної війни, зокрема на посиленні ролі державного регулювання та міжнародної підтримки. Автори наголошують на необхідності розвитку нових підходів до управління ризиками та впровадження інноваційних страхових продуктів. Окремі науковці, зокрема Ю. Кривенко [3], досліджують структурні зміни страхового ринку, виокремлюючи головні сегменти, що продовжують функціонувати навіть в умовах війни, та аналізують довгострокові перспективи відновлення галузі.

Узагальнення наукових підходів свідчить, що більшість досліджень сходяться на думці про багатовимірний вплив війни на страховий ринок: з одного боку, вона спричиняє фінансову нестабільність і скорочення обсягів страхування, а з іншого – стимулює цифровізацію, інновації та формування нових моделей ризик-менеджменту.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на активізацію наукових досліджень, присвячених функціонуванню страхового ринку в умовах воєнного стану, низка важливих аспектів залишається недостатньо розкритою та потребує подальшого поглибленого аналізу. Насамперед, у більшості наукових праць основна увага приділяється загальній оцінці впливу війни на показники страхового ринку, тоді як питання комплексного механізму адаптації страхових компаній до довготривалих кризових умов досліджено фрагментарно. Зокрема, недостатньо опрацьованими залишаються практичні інструменти забезпечення фінансової стійкості страховиків в умовах системних ризиків та високої невизначеності.

Важливою невирішеною проблемою є також відсутність ефективних механізмів страхування воєнних ризиків. Сучасні страхові продукти переважно не охоплюють ризики, пов'язані з бойовими діями, що створює суттєвий розрив між потребами суб'єктів господарювання та можливостями страхового ринку. Питання розробки моделей державно-приватного партнерства у сфері страхування воєнних ризиків залишається недостатньо дослідженим. Крім того, потребує подальшого вивчення вплив цифровізації та інноваційних технологій на підвищення адаптивності страхового ринку в умовах війни. Хоча окремі дослідження відзначають роль InsurTech-рішень, відсутній системний аналіз їх ефективності та довгострокового впливу на розвиток галузі.

Недостатньо уваги приділено також питанням післявоєнного відновлення страхового ринку, зокрема формуванню нових сегментів страхування, пов'язаних із відбудовою інфраструктури, залученням інвестицій та інтеграцією до європейського фінансового простору.

Метою статті є комплексне дослідження впливу воєнного стану на функціонування страхового ринку, а також визначення основних напрямів його трансформації, адаптації та подальшого розвитку в умовах підвищеної невизначеності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Страховий ринок є важливою та невід'ємною складовою фінансової системи держави, яка забезпечує ефективний механізм перерозподілу ризиків між економічними суб'єктами та сприяє стабілізації економічних процесів. Його функціонування має вагомий значення для підтримання фінансової безпеки як на макро-, так і на мікрорівні, оскільки

страхування дозволяє мінімізувати негативні наслідки непередбачуваних подій для населення, бізнесу та держави загалом. У мирний період страховий ринок виконує насамперед захисну функцію, пов'язану з відшкодуванням збитків та виступає важливим інструментом акумулювання інвестиційних ресурсів, що сприяє економічному зростанню та розвитку національної економіки.

В умовах воєнного стану роль і функціонування страхового ринку зазнають суттєвих трансформацій. Воєнні дії формують принципово нове ризикове середовище, яке характеризується високим рівнем невизначеності, нестабільністю економічних процесів та значним зростанням системних ризиків. Поява воєнних ризиків катастрофічного характеру, зокрема руйнування майна, переривання господарської діяльності та загрози життю і здоров'ю населення, істотно ускладнює діяльність страхових компаній та обмежує можливості застосування традиційних страхових механізмів.

Функціонування страхового ринку базується на фундаментальних економічних принципах, серед яких головне місце займають диверсифікація ризиків, їх імовірнісна оцінка та статистична передбачуваність страхових подій. Саме завдяки великій кількості незалежних ризиків страхові компанії мають можливість ефективно розподіляти збитки між учасниками страхового пулу та забезпечувати стабільність своєї діяльності. У нормальних економічних умовах це дозволяє формувати збалансовані страхові портфелі, прогнозувати рівень виплат та підтримувати належний рівень фінансової стійкості.

Однак у кризових умовах, особливо в період воєнного стану, зазначені принципи зазнають суттєвого порушення. Війна спричиняє різке зростання системних ризиків (таблиця 1), які охоплюють значну частину економіки та не можуть бути ефективно диверсифіковані. Одночасно виникають серйозні обмеження щодо можливості застосування традиційних актуарних методів, оскільки відсутня достатня статистична база для прогнозування масштабів та частоти настання страхових випадків. Крім того, спостерігається висока концентрація збитків у короткий проміжок часу, що суттєво підвищує навантаження на страхові резерви та може призводити до втрати платоспроможності окремих страховиків.

Воєнні ризики мають специфічні характеристики, які відрізняють їх від класичних страхових ризиків. Передусім вони є ката-

Таблиця 1

Класифікація страхових ризиків в умовах воєнного стану

Група ризиків	Підвиди ризиків	Характер прояву	Рівень впливу на страховий ринок
Воєнні (катастрофічні) ризики	Руйнування або пошкодження майна; загибель/травмування населення; переривання діяльності підприємств	Масові, раптові, системні, важко прогнозовані	Дуже високий (порушення базових страхових механізмів)
Макроекономічні (економічні) ризики	Інфляція; девальвація валюти; безробіття; спад ВВП	Довготривалі, кумулятивні, опосередковані	Високий (зниження платоспроможності та страхових премій)
Фінансово-ринкові ризики	Нестабільність фінансових ринків; обмеження інвестування; втрата активів	Волатильні, залежні від ринкової кон'юнктури	Високий (погіршення ліквідності та резервів)
Соціальні ризики	Погіршення доступу до медицини; психологічні наслідки війни; міграційні процеси	Тривалі, структурні, соціально обумовлені	Середній–високий (зміна структури попиту на страхування)
Регуляторні ризики	Зміни законодавства; державне регулювання воєнного часу; обмеження діяльності	Інституційні, нормативні	Середній (вплив на умови функціонування ринку)

Джерело: сформовано авторами

строфічними за своїми наслідками, оскільки можуть спричиняти значні матеріальні та людські втрати. Їх масовий характер означає одночасне настання великої кількості страхових випадків, що унеможлиблює ефективний розподіл ризиків між страховими компаніями. Складність оцінки ймовірності таких подій обмежує можливості формування адекватних страхових тарифів та резервів.

У сукупності зазначені фактори зумовлюють низьку придатність воєнних ризиків для класичного комерційного страхування. За таких умов особливого значення набуває участь держави, яка може виступати гарантом або співучасником страхових механізмів, а також сприяти створенню спеціалізованих інструментів покриття катастрофічних ризиків. Це формує нові підходи до організації страхового ринку в умовах кризи та визначає необхідність його структурної трансформації.

В умовах воєнного стану структура страхових ризиків зазнає суттєвих і багатовимірних змін, що впливають як на характер страхових подій, так і на підходи до їх оцінки та управління. Війна формує нову конфігурацію ризикового середовища, у якій традиційні ризики доповнюються масштабними та важкопрогнозованими загрозами. Це призводить до ускладнення діяльності страхових компаній

та потребує перегляду класичних підходів до формування страхових продуктів і тарифної політики.

Найбільш суттєвими є воєнні ризики, які набувають домінуючого значення у загальній структурі страхових загроз. До них належать пошкодження або повне знищення майна внаслідок бойових дій, що спричиняє значні матеріальні втрати як для населення, так і для бізнесу. Важливим аспектом є також переривання господарської діяльності, яке виникає через руйнування виробничих потужностей, логістичних ланцюгів або тимчасову окупацію територій. Окрему категорію становлять ризики, пов'язані із загибеллю або травмуванням населення, що значно підвищує соціальне навантаження на страхову систему та державу.

Поряд із прямими воєнними загрозами, суттєвого значення набувають вторинні економічні ризики, які є наслідком загальної макроекономічної нестабільності. До них належать інфляційні процеси, що знижують купівельну спроможність населення та впливають на реальну вартість страхових виплат, зростання рівня безробіття, яке обмежує попит на страхові послуги, а також валютна нестабільність, що ускладнює фінансове планування та інвестиційну діяльність страхових

компаній. Сукупність цих факторів створює додаткові виклики для забезпечення фінансової стійкості страховиків.

В умовах війни посилюється вплив соціальних ризиків, які безпосередньо пов'язані зі зниженням якості життя населення. Зокрема, погіршується доступ до медичних послуг через перевантаження системи охорони здоров'я або руйнування інфраструктури. Одночасно зростає рівень психологічного навантаження, що проявляється у підвищенні рівня стресу, тривожності та інших негативних соціальних явищ. Дані фактори формують додатковий попит на страхові послуги соціального спрямування, зокрема медичне страхування та страхування життя.

У результаті зазначених трансформацій відбувається суттєва зміна загальної моделі ризикового середовища, яка стає більш нестабільною, складною для прогнозування та керування. Це обумовлює необхідність адаптації страхового ринку до нових умов та розробки ефективних механізмів реагування на сучасні виклики.

Воєнний стан суттєво впливає на поведінку споживачів страхових послуг, формуючи нові пріоритети та змінюючи структуру попиту на страховому ринку (таблиця 2).

В умовах підвищеної невизначеності, економічної нестабільності та зростання ризиків

населення і суб'єкти господарювання змушені переглядати доцільність придбання тих чи інших страхових продуктів, орієнтуючись насамперед на найбільш актуальні та необхідні види захисту.

Варто відзначити, що однією з головних тенденцій є скорочення попиту на довгострокові накопичувальні програми страхування, що зумовлено зниженням рівня довіри до довгострокових фінансових інструментів та обмеженістю фінансових ресурсів населення. У той же час спостерігається зростання попиту на страхування життя і здоров'я, що пояснюється підвищенням рівня загроз для життя та необхідністю забезпечення фінансового захисту в умовах воєнних ризиків. Також посилюється інтерес до короткострокових страхових продуктів, які є більш гнучкими та адаптованими до швидкозмінного середовища.

Крім того, характерною тенденцією є зменшення обсягів корпоративного страхування, що пов'язано зі скороченням ділової активності, зупинкою підприємств, порушенням логістичних ланцюгів та загальним зниженням економічної активності в країні. Значний вплив на попит має також падіння доходів населення, що обмежує можливості придбання страхових послуг та знижує рівень проникнення страхування в економіку.

Таблиця 2

Динаміка та структурні зміни попиту на страхові послуги в умовах воєнного стану

Вид страхування	Динаміка попиту	Основні чинники змін	Економічні наслідки
Довгострокове накопичувальне страхування	↓ Суттєве зниження	Невизначеність майбутнього; зниження доходів населення; недовіра до довгострокових інструментів	Скорочення інвестиційної бази страхових компаній
Страхування життя	↑ Зростання	Підвищення рівня ризику для життя; зростання смертності та загроз безпеці	Зміна структури страхового портфеля на користь захисних продуктів
Медичне страхування	↑ Зростання	Перевантаження системи охорони здоров'я; зростання потреб у якісних послугах	Підвищення соціальної ролі страхування
Страхування майна	↓/↑нестабільна динаміка	Руйнування об'єктів; відсутність покриття воєнних ризиків	Зростання незастрахованих збитків
Корпоративне страхування	↓ Значне зниження	Скорочення бізнес-активності; релокація підприємств; зупинка виробництв	Зменшення страхових премій у корпоративному сегменті
Короткострокові страхові продукти	↑ Зростання	Потреба у гнучкості; швидка адаптація до ризиків	Переорієнтація ринку на короткі страхові цикли

Джерело: сформовано авторами

Погоджуємось з думкою С. Бровко та С. Покорчак, що в умовах воєнного стану страхові компанії змушені адаптувати свої продукти до нових потреб клієнтів, зокрема шляхом спрощення умов страхування та впровадження більш доступних і короткострокових програм [1; 4]. Не менш важливим фактором, який визначає скорочення попиту на страхові послуги, є зниження платоспроможності населення [7]. Відзначається також зміна структури попиту у бік соціально значущих видів страхування, зокрема в умовах війни зростає потреба у страхуванні ризиків, пов'язаних із життям, здоров'ям та безпекою, що зумовлює необхідність розвитку нових страхових продуктів [5].

Таким чином, трансформація попиту на страхові послуги в умовах війни характеризується зміщенням пріоритетів у бік короткострокового та соціально орієнтованого страхування, що потребує від страховиків підвищеної гнучкості та адаптивності у формуванні пропозиції.

Суттєвого негативного впливу у період воєнного стану також зазнає фінансова стійкість страхових компаній, що обумовлено макроекономічною нестабільністю, посиленою специфічними ризиками, пов'язаними з бойовими діями. Війна створює додаткове навантаження на фінансові ресурси страховиків, ускладнює прогнозування їх діяльності та підвищує ймовірність виникнення кризових ситуацій у страховому секторі.

Важливою проблемою також є зменшення обсягів страхових премій, що зумовлено скороченням платоспроможного попиту населення та бізнесу, а також зниженням загальної економічної активності. Спостерігається зростання адміністративних та операційних витрат, пов'язаних із необхідністю адаптації бізнес-процесів до нових умов, забезпечення безперервності діяльності та впровадження цифрових рішень.

Суттєвим викликом для страхових компаній є обмежені можливості інвестування, що пояснюється нестабільністю фінансових ринків, високими ризиками та звуженням доступних інструментів для розміщення страхових резервів. Додатково зростає ризик втрати активів унаслідок бойових дій, руйнування інфраструктури або тимчасової втрати контролю над територіями, що безпосередньо впливає на платоспроможність страховиків.

У таких умовах страхові компанії змушені вживати комплекс заходів для збереження фінансової стабільності. Насамперед відбу-

вається перегляд портфеля ризиків із метою мінімізації потенційних збитків та підвищення ефективності управління страховими резервами. Важливим напрямом є також підвищення рівня ліквідності, що дозволяє своєчасно виконувати зобов'язання перед страхувальниками. Крім того, страховики активно впроваджують політику скорочення витрат, оптимізуючи внутрішні процеси та підвищуючи операційну ефективність.

Науковцями запропоновано варіанти забезпечення фінансової стійкості в умовах воєнних ризиків, зокрема через адаптацію бізнес-моделей та посилення системи ризик-менеджменту [4]. Відзначають також зростання впливу на рівень платоспроможності страховиків чинників зниження надходжень страхових премій у поєднанні з макроекономічною нестабільністю [7], а ефективне управління фінансовими ресурсами та диверсифікація ризиків вважаються ключовими умовами збереження стабільності страхового ринку в умовах війни [5].

На нашу думку, забезпечення фінансової стійкості страхових компаній у воєнний період потребує комплексного підходу, що включає як внутрішню адаптацію діяльності страховиків, так і підтримку з боку держави та міжнародних інституцій.

Варто відзначити зростання ролі держави у забезпеченні стабільного функціонування страхового ринку у період воєнного стану як інституційного гаранта фінансової безпеки та координатора антикризових заходів. В умовах підвищеної невизначеності, зростання системних ризиків і обмежених можливостей приватного сектору, держава забезпечує необхідні передумови для підтримки платоспроможності страховиків і захисту інтересів страхувальників.

Одним із основних інструментів державного впливу є регуляторна підтримка, яка передбачає адаптацію нормативно-правової бази до умов воєнного часу, послаблення окремих вимог до діяльності страховиків та запровадження гнучких механізмів контролю. Це дозволяє страховим компаніям зберігати операційну стабільність і продовжувати виконання своїх зобов'язань навіть у кризових умовах.

Важливим напрямом державної участі є надання гарантій страхових виплат, що підвищує рівень довіри населення до страхових інститутів і сприяє збереженню попиту на страхові послуги. У контексті воєнних ризиків особливого значення набуває створення

спеціалізованих механізмів їх страхування, оскільки класичні комерційні інструменти є недостатніми для покриття катастрофічних збитків.

Не менш важливою є співпраця держави з міжнародними фінансовими організаціями, яка дозволяє залучати додаткові ресурси, експертну підтримку та передовий досвід у сфері страхування ризиків. Така взаємодія сприяє формуванню ефективних моделей страхового захисту та підвищує стійкість національного страхового ринку.

Особливу роль у сучасних умовах відіграє розвиток державно-приватного партнерства, яке дозволяє поєднати можливості держави та страхових компаній у створенні нових страхових продуктів, зокрема у сфері покриття воєнних ризиків. Ефективна взаємодія держави та приватного сектору є необхідною умовою формування дієвих механізмів страхового захисту в умовах війни [1], зокрема державне регулювання має бути спрямоване на забезпечення гнучкості та адаптивності страхового ринку [4].

На нашу думку, державна підтримка виступає визначальним фактором стабілізації страхового ринку в умовах воєнного стану, сприяючи його адаптації до нових викликів та створюючи передумови для подальшого розвитку як у кризовий, так і у післявоєнний період.

Незважаючи на складні умови функціонування, спричинені воєнним станом, страховий ринок демонструє значну здатність до адаптації та трансформації. Кризові явища виступають каталізатором змін, стимулюючи впровадження інноваційних підходів до організації діяльності страхових компаній та вдосконалення механізмів надання страхових послуг. У таких умовах адаптивність стає базовим фактором збереження конкурентоспроможності та забезпечення стабільності страхового сектору.

Ще одним з важливих напрямів розвитку є цифровізація страхових послуг, яка передбачає активне впровадження сучасних інформаційних технологій у всі етапи страхового процесу – від укладання договорів до врегулювання страхових випадків. Це дозволяє підвищити швидкість обслуговування клієнтів, зменшити операційні витрати та забезпечити безперервність діяльності навіть в умовах обмеженого фізичного доступу до офісів.

Значного поширення набуває онлайн-страхування, яке забезпечує можливість дистанційного придбання страхових продуктів, що

особливо актуально в умовах воєнного часу. Такий підхід сприяє розширенню клієнтської бази та підвищенню доступності страхових послуг для населення. Паралельно відбувається автоматизація внутрішніх бізнес-процесів, що дозволяє оптимізувати діяльність страхових компаній, скоротити витрати та підвищити ефективність управління.

Не менш важливим аспектом адаптації є створення нових страхових продуктів, які відповідають сучасним викликам і потребам споживачів. Зокрема, розробляються програми страхування, орієнтовані на короткостроковий захист, підвищення гнучкості умов та врахування специфіки кризових ситуацій.

Особливу роль у трансформації страхового ринку відіграє розвиток Insur Tech – рішень, які поєднують інноваційні технології з класичними страховими механізмами. Вони сприяють підвищенню точності оцінки ризиків, покращенню якості обслуговування клієнтів та формуванню нових бізнес-моделей у страхуванні. Погоджуємось з думкою науковців, які вважають впровадження інновацій та цифрових технологій важливими чинниками забезпечення стійкості страхового ринку в умовах воєнних ризиків [5], враховуючи, що адаптація страховиків до кризових умов значною мірою залежить від їх здатності до технологічного оновлення та гнучкого реагування на зміни зовнішнього середовища [4]. У підсумку інновації та цифровізація виступають інструментами подолання кризових явищ та важливими передумовами довгострокового розвитку страхового ринку в умовах воєнного та післявоєнного періодів.

Після завершення воєнних дій страховий ринок України матиме значний потенціал для відновлення та подальшого розвитку, що зумовлено необхідністю відбудови економіки, інфраструктури та фінансової системи держави. Воєнна криза, попри її руйнівний характер, створює передумови для структурної модернізації страхового сектору, підвищення його ефективності та адаптації до сучасних викликів (рис. 1).

Перспективним напрямком розвитку має стати страхування процесів відновлення інфраструктури, зокрема об'єктів житлового фонду, транспортної, енергетичної та соціальної інфраструктури. Післявоєнний період характеризуватиметься активною трансформацією фінансового ландшафту, у якому страхування стане важливим інструментом економічного відновлення [2]. У цьому контексті страхові компанії відіграватимуть важливу



Рис. 1. Концептуальна модель трансформації страхового ринку в умовах воєнного стану

Джерело: сформовано авторами

роль у забезпеченні фінансового захисту інвестиційних проектів та мінімізації ризиків для держави й бізнесу.

Важливим напрямом є також розширення страхування бізнесу, що обумовлено необхідністю відновлення підприємницької діяльності та залучення інвестицій. Зокрема, стабілізація страхового ринку сприятиме підвищенню рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання та створенню сприятливого інвестиційного клімату [6], з урахуванням важливості державної підтримки та міжнародної співпраці у формуванні ефективних механізмів страхового захисту в умовах відновлення економіки [8]. Ці складові є важливою умовою підтримки бізнесу для подолання ризиків.

Перспективним напрямом розвитку є агрострахування, що набуває особливого значення в умовах необхідності забезпечення продовольчої безпеки та відновлення аграр-

ного сектору. Крім того, очікується активізація процесів інтеграції українського страхового ринку до європейського фінансового простору, що передбачає гармонізацію законодавства, підвищення стандартів діяльності та впровадження міжнародних практик. Погоджуємось з думкою Ю. Кривенко, що післявоєнний розвиток страхового ринку має відбуватися з урахуванням європейських інтеграційних процесів та необхідності підвищення конкурентоспроможності галузі [3].

Окрему роль у післявоєнному відновленні відіграватимуть міжнародні інвестори та фінансові організації, участь яких сприятиме залученню додаткових ресурсів і зниженню ризиків для страхового сектору. У цьому контексті важливим є розвиток страхування воєнних ризиків та створення ефективних механізмів їх покриття за участю держави і приватного сектору [5].

Успішне відновлення страхового ринку залежатиме від здатності страховиків адаптуватися до нових економічних умов, впроваджувати інновації та забезпечувати належний рівень фінансової стійкості [1, 4]. Підвищення фінансової безпеки страхового сектору є обов'язковою умовою сталого розвитку у післявоєнний період [7], що відповідає загальноприйнятим критеріям.

Перспективи розвитку страхового ринку України пов'язані з його глибокою трансформацією, розширенням функціональних можливостей та інтеграцією у глобальну фінансову систему, що сприятиме формуванню стійкої та ефективної моделі страхування в довгостроковій перспективі.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що страховий ринок в умовах воєнного стану зазнає глибоких структурних трансформацій, зумовлених впливом системних ризиків, макроекономічної нестабільності та соціально-економічних потрясінь. Війна суттєво змінює природу страхових ризиків, підвищуючи їх катастрофічний характер, масовість та складність прогнозування, що обмежує ефективність традиційних механізмів страхування.

Доведено, що в умовах воєнного періоду відбувається зміщення попиту на страхові послуги у бік короткострокових і соціально значущих видів страхування, зокрема страхування життя та здоров'я, водночас спостерігається скорочення довгострокових накопичувальних програм і корпоративного страхування. Це свідчить про зміну поведінкових моделей споживачів та необхідність адаптації страхових продуктів до нових умов.

Встановлено, що фінансова стійкість страхових компаній зазнає значного тиску внаслідок

зменшення страхових премій, зростання витрат та обмежених інвестиційних можливостей. У відповідь на ці виклики страховики змушені переглядати свої бізнес-моделі, оптимізувати витрати, підвищувати ліквідність і вдосконалювати системи управління ризиками.

Обґрунтовано, що важливу роль у стабілізації страхового ринку відіграє держава, яка забезпечує регуляторну підтримку, сприяє розвитку механізмів страхування воєнних ризиків та активізує співпрацю з міжнародними фінансовими інституціями. Особливого значення набуває розвиток державно-приватного партнерства як інструменту ефективного розподілу ризиків.

Визначено, що важливим фактором адаптації страхового ринку є впровадження інноваційних технологій, цифровізація страхових послуг та розвиток InsurTech-рішень, які підвищують гнучкість і конкурентоспроможність страховиків у кризових умовах.

Перспективи розвитку страхового ринку України у післявоєнний період пов'язані з його структурною модернізацією, розширенням страхування у сфері відновлення інфраструктури, бізнесу та аграрного сектору, а також інтеграцією до європейського фінансового простору. Очікується посилення ролі міжнародних інвесторів і формування нових підходів до страхування катастрофічних ризиків.

Отже, подальший розвиток страхового ринку України залежатиме від ефективності адаптаційних механізмів, рівня державної підтримки та здатності страховиків впроваджувати інноваційні рішення, що забезпечить формування стійкої та конкурентоспроможної моделі страхування в умовах сучасних викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бровко С. Страхування в умовах воєнного стану: виклики та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 67. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-24> (дата звернення 26.04.2026)
2. Добрик Л., Абрамов М., Рябінін І. Воєнний вплив на страховий ринок України: аналіз перешкод та реструктуризація фінансового ландшафту. *Review of transport economics and management*. 2024. № 10(26). С. 218-229.
3. Кривенко Ю. Розвиток страхового ринку України в умовах війни *Економіка та суспільство*. 2024 Вип. 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-142> (дата звернення 26.04.2026)
4. Покорчак С. Адаптація страхового ринку України в умовах воєнних ризиків. *Київський економічний науковий журнал*. 2024. № 6. С. 115-122.
5. Полінкевич О. М., Тринчук В. В., Клапків Ю. М., Чеботарьов Є. В., Зелениця І. М. Страхування воєнних ризиків в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 11. С. 44-51.
6. Попович Д., Михальчук С. Функціонування страхового ринку України під час війни. *Фінансовий простір*. 2024. № 3-4 (54). С. 183-192.
7. Попович Д., Пилат М. Фінансова безпека страхового ринку України в умовах дії воєнного стану. *Фінансовий простір*. 2023. № 3(51). С. 116-132.

8. Ткачук Л., Краус О. Вплив повномасштабного вторгнення на ринок страхування в Україні. *Innovation and Sustainability*. 2024. № 3. С. 34-44.

REFERENCES:

1. Brovko S. (2024) Strakhuvannia v umovakh voiennoho stanu: vyklyky ta perspektyvy [Insurance under martial law: challenges and prospects]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, vol. 67. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-24> (accessed April 26, 2026).

2. Dobryk L., Abramov M., Riabinin I. (2024) Voiennyi vplyv na strakhovyi rynek Ukrainy: analiz pereshkod ta restrukturyzatsiia finansovoho landshaftu [Military impact on the insurance market of Ukraine: analysis of obstacles and restructuring of the financial landscape]. *Review of transport economics and management*, vol. 10(26), pp. 218-229.

3. Kryvenko Yu. (2024) Rozvytok strakhovoho rynku Ukrainy v umovakh viiny [Development of the insurance market of Ukraine under war conditions]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, vol. 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-142> (accessed April 26, 2026).

4. Pokorchak S. (2024) Adaptatsiia strakhovoho rynku Ukrainy v umovakh voiennykh ryzykiv [Adaptation of the insurance market of Ukraine in conditions of military risks]. *Kyivskyi ekonomichnyi naukovyi zhurnal – Kyiv economic scientific journal*, vol. 6, pp. 115-122.

5. Polinkevych O. M., Trynchuk V. V., Klapkiv Yu. M., Chebotarov Ye. V., Zelenytsia I. M. (2024) Strakhuvannia voiennykh ryzykiv v Ukraini [Insurance of military risks in Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, vol. 11, pp. 44–51.

6. Popovych D., Mykhalchuk S. (2024) Funktsionuvannia strakhovoho rynku Ukrainy pid chas viiny [Functioning of the insurance market of Ukraine during the war]. *Finansovyi prostir – Financial space*, vol. 3-4(54), pp. 183–192.

7. Popovych D., Pylat M. (2023) Finansova bezpeka strakhovoho rynku Ukrainy v umovakh dii voiennoho stanu [Financial security of the insurance market of Ukraine under martial law]. *Finansovyi prostir – Financial space*, vol. 3(51), pp. 116-132.

8. Tkachuk L., Kraus O. (2024) Vplyv povnomasshtabnoho vtorhnennia na rynek strakhuvannia v Ukraini [Impact of the full-scale invasion on the insurance market in Ukraine]. *Innovation and Sustainability*, vol. 3, pp. 34–44.

Дата надходження статті: 20.04.2026

Дата прийняття статті: 11.05.2026

Дата публікації статті: 22.05.2026